

EURÓPAI BIZOTTSÁG

REGIONÁLIS POLITIKAI

FŐIGAZGATÓSÁG

Tematikus fejlődés, hatás, értékelés és innovatív intézkedések

Értékelés és kiegészítő jelleg

A 2007–2013-as új programozási időszak

Módszertani munkadokumentumok

4. sz. MUNKADOKUMENTUM

**A költség-haszon elemzés elvégzésének
módszertani útmutatója**

Tartalomjegyzék

1. AZ IRÁNYMUTATÁSOK ALKALMAZÁSI KÖRE	3
2. A KÖLTSÉG-HASZON ELEMZÉS ÁLTALÁNOS ELVEI	3
2.1. A költség-haszon elemzés és a nagyobb projektek	3
2.2. A költség-haszon elemzésbe befoglalandó elemek	3
2.2.1. A célkitűzések meghatározása, a projekt azonosítása és a megvalósíthatósági tanulmányok eredményei	3
2.2.2. Pénzügyi elemzés	3
2.2.3. Gazdasági elemzés	3
2.2.4. Érzékenységi és kockázatelemzés	3
3 AZ EU-TÁMOGATÁS MEGHATÁROZÁSA.....	3
3.1. Szabályozói keret.....	3
3.2. Hatály.....	3
3.3. A finanszírozási hiány módszerének logikai alapja	3
4 KÜLÖNÖS KÉRDÉSEK.....	3
4.1. Szokásosan elvárt jövedelmezőség.....	3
4.2. A „szennyező fizet”elv	3
4.3. Tőke (megfizethetőség)	3
4.4. Magán- és közsféra közti partnerség (PPP)	3
5 ZÁRÓ MEGJEGYZÉSEK	3
6 SZÓSZEDET	3
7 HIVATKOZÁSOK.....	3
I. MELLÉKLET: MAGÁN- ÉS KÖZSZFÉRA KÖZTI PARTNERSÉG (PPP).....	3
II. MELLÉKLET TŐKE (MEGFIZETHETŐSÉG)	3
III. MELLÉKLET: AZ EU-TÁMOGATÁS MEGHATÁROZÁSA: EGY SZÁMSZERŰ PÉLDA.....	3

1. AZ IRÁNYMUTATÁSOK ALKALMAZÁSI KÖRE

E dokumentum célja olyan módszertani szabályok bemutatása, amelyek az ERFA-ra és a Kohéziós Alapra vonatkozó kérelmekre vonatkozó jövőbeli költség-haszon elemzések (KHE) nagyobb fokú következetességét és szigorúságát, valamint ezáltal tájékozottabb döntéshozatalt fognak eredményezni.

A dokumentumot a költség-haszon elemzéseket megrendelő vagy azokat szervezeten belül elvégző irányító hatóságok általi felhasználásra szánták. A dokumentum azonban nem a költség-haszon elemzés elvégzésére vonatkozó iránymutatásnak vagy kézikönyvnek készült¹.

A munkadokumentum pontosítja a KHE nagyobb projektekre vonatkozó néhány általános elvét és valamennyi projekt tekintetében az EU-támogatás meghatározásának folyamatát. A dokumentum épít a korábbi programozási időszakokban végzett projektértékelés során szerzett gyakorlatra, miközben figyelembe veszi a 2007–2013-as időszakra vonatkozó, új szabályozási keretet.

Az 1083/2006/EK rendelet 40. cikkének e) pontja előírja, hogy a strukturális alapok és a Kohéziós Alap (a továbbiakban: „az Alapok”) szerinti pénzügyi támogatás céljából a nagyobb projektek Bizottság részére történő bemutatását **a költség-haszon elemzésre vonatkozó információknak kell kíséreniük**. A Bizottság köteles indikatív útmutatót nyújtani a költség-haszon elemzés elvégzése során alkalmazandó módszertanról.

A bevételt termelő projektek tekintetében a Bizottság az alapokból a bevételt termelő projektek számára nyújtott támogatás mértéke meghatározási módszerének (az ún. „finanszírozási hiány módszer”) egyszerűsítését és kiigazítását javasolta. E tekintetben válaszol a következetlenségekkel kapcsolatban az Európai Számvevőszék által felvetett kritikákra. Az infrastrukturális és termelő beruházásokra vonatkozó, szabvány igénylőlapok is szerepelnek a Bizottság végrehajtási rendeletének [NNNN/2006/EK] mellékletében.

Az egy adott tagállamon belüli összhang biztosítása érdekében javasolt, hogy a tagállamok dolgozzák ki saját keretútmutatóikat, amelyek – különösen a közlekedési és a környezeti ágazatokban – figyelembe veszik az egyedi intézményi berendezkedéseket.

A munkadokumentum első része a költség-haszon elemzés általános elveire vonatkozik és körvonalazza a projektre irányuló, a Bizottság szolgálataihoz jóváhagyásra benyújtott kérelmek részeként figyelembe veendő elemeket. A dokumentum második része útmutatót nyújt az EU-támogatás megállapítása alapjának meghatározásáról. A harmadik rész a szokásosan elvárt jövedelmezőséggel, a „szennyező fizet” elvvel, a megfizethetőséggel és magán- és közszféra közötti partnerségekkel kapcsolatos különös kérdésekkel foglalkozik.

¹ 2002-ben a Regionális Politikai Főigazgatóság naprakésszé tette az ERFA, az ISPA és a Kohéziós Alap vonatkozásában „A beruházási projektek költség-haszon elemzésére vonatkozó útmutatót”. A dokumentum az Inforegiónál hozzáférhető.

2. A KÖLTSÉG-HASZON ELEMZÉS ÁLTALÁNOS ELVEI

A nagyobb projektek esetében a KHE benyújtása megkövetelésének célja kettős. Először is ki kell mutatni, hogy a projekt gazdasági szempontból kívánatos, valamint hogy hozzájárul az EU regionális politikájának céljaihoz. Másodsorban pedig bizonyítékokkal kell alátámasztani, hogy az alapokból történő hozzájárulás szükséges a projekt pénzügyi életképességéhez. A támogatás megfelelő szintjét ezen az alapon kell meghatározni.

A KHE alapvető eszköz a projektek gazdasági előnyeinek megbecsléséhez. Elvileg valamennyi hatást – pénzügyi, gazdasági, társadalmi, környezeti stb.– értékelni kell. A KHE célja a projekt költségeinek és előnyeinek meghatározása érdekében valamennyi lehetséges hatás azonosítása és pénzben történő kifejezése (azaz a hatásokhoz monetáris érték kapcsolása); majd az eredményeket összesítik (ezek a nettó előnyök) és következtetéseket vonnak le arra vonatkozóan, hogy a projekt kívánatos-e és érdemes-e azt végrehajtani. A költségeket és az előnyöket egyedi alapon kell értékelni, a projekt forgatókönyve és a projekt nélküli forgatókönyv közötti különbség megvizsgálásával.

A hatást az előre meghatározott célkitűzésekhez képest kell értékelni. A projekt mikrogazdasági mutatókhoz képest történő értékelésével a KHE képes felmérni a projektnek az egyedi makrogazdasági célkitűzésekkel való összhangját és azok vonatkozásában fennálló jelentőségét. Regionális politikai összefüggésben a KHE-t egy adott beruházási projekt EU regionális politikai célkitűzései szempontjából fennálló jelentőségének értékelésére alkalmazzák.

A KHE-ben végzett elemzés szintjét azon társadalomra való hivatkozással kell meghatározni, amely társadalomban a projekt lényeges hatást fejt ki. A költségeket és az előnyöket esetleg különböző földrajzi szinteken viselik és azok különböző földrajzi szinteken halmozódhatnak fel, így el kell dönteni, mely költségeket és előnyöket kell figyelembe venni. Ez rendszerint a projekt méretétől és alkalmazási körétől függ. Figyelembe vehetők települési, regionális, nemzeti, sőt közösségi szintű hatások is.

Egy projekt potenciális hatásainak megbecslésekor az elemzők mindig bizonytalansággal szembesülnek. A KHE-ben ezt mindig megfelelően figyelembe kell venni, és azzal megfelelően kell foglalkozni. A kockázatértékelési gyakorlat az átfogó elemzés alapvető része, mivel lehetővé teszi a projekt támogató számára, hogy jobban megértse, hogy valószínűleg miként módosulnak a becsült hatások abban az esetben, ha néhány kulcsfontosságú projektváltozó a várttól eltérően alakul. Az alapos kockázatelemzés képezi az eredményes kockázatkezelési stratégia alapját, ami viszont tükröződik a projekttervezésben.

2.1. A költség-haszon elemzés és a nagyobb projektek

Az 1083/2006/EK rendelet 40. cikkének e) pontja megköveteli, hogy a tagállam (vagy az irányító hatóság) a nagyobb projektek esetében nyújtson be KHE-t a Bizottság részére. Két főbb oka van annak, hogy miért van szükség KHE-re a nagyobb projekteknél:

1) Annak értékelése, hogy a projektet *érdemes-e* társfinanszírozni

Hozzájárul a projekt az EU regionális politikájának céljaihoz? Elősegíti a növekedést és növeli-e a foglalkoztatást? Ennek ellenőrzése érdekében gazdasági elemzést kell

végezni és meg kell vizsgálni a KHE-ben megbecsült gazdasági mutatókra gyakorolt hatást. A szabály egyszerű: ha a projekt gazdasági nettó jelenértéke (NJÉ) pozitív, akkor a társadalom (régió/ország) jobban jár a projekttel, mert annak előnyei meghaladják a költségeket. A projektnek ezért részesülnie kell az alapok támogatásából és ahhoz társfinanszírozást kell nyújtani szükség szerint (lásd lejjebb).

2) Annak felmérése, hogy a projekthez *kell-e* társfinanszírozás

Az a tény, hogy a projekt kedvezően járul hozzá az EU regionális politikai célkitűzéseinek, nem szükségképpen jelenti azt, hogy azt az alapokból társfinanszírozásban kell részesíteni. Azon túlmenően, hogy a projektnek gazdasági szempontból kívánatosnak kell lennie, a projekt lehet pénzügyileg nyereséges is, amely esetben nem kell ahhoz társfinanszírozást nyújtani az alapokból. Annak ellenőrzése érdekében, hogy egy projekthez szükséges-e társfinanszírozás, pénzügyi elemzésre van szükség: ha az alapok hozzájárulása nélkül a beruházás pénzügyi nettó jelenértéke (PNJÉ/H) negatív, a projekthez nyújtható társfinanszírozás; az EU-támogatás nem haladhatja meg a projekt bevételi és kiadási oldalát egyensúlyba hozó összeget azért, hogy ne következzen be túlf finanszírozás.

A tagállamok alapvetően azért kötelesek benyújtani KHE-t a Bizottság szolgálatai részére a nagyobb projektek esetében, hogy bizonyítsák azt, hogy az EU regionális politikai célkitűzéseinek keretében a projekt gazdasági szempont kívánatos ($NJÉ > 0$), valamint hogy pénzügyi megvalósíthatóságához szükség van az alapok hozzájárulására ($PNJÉ/H < 0$).

2.2. A költség-haszon elemzésbe befoglalandó elemek

Az Európai Bizottságnak „A beruházási projektek költség-haszon elemzésére vonatkozó útmutatóját” kell fő hivatkozási pontnak tekinteni, és ez az útmutató az olvasó számára a témáról alapos áttekintést nyújthat. E szakasz célja, hogy rövid áttekintést adjon a Bizottságnak benyújtandó KHE-jelentésekbe befoglalandó főbb elemekről.

2.2.1. A célkitűzések meghatározása, a projekt azonosítása és a megvalósíthatósági tanulmányok eredményei

Amikor egy szükséglet felmerül és azonosításra kerül, elsőként a szükséglet kielégítéséhez szükséges intézkedés célkitűzéseit kell meghatározni. Ekkor különféle választási lehetőségeket kell megfontolni és értékelni annak meghatározása érdekében, hogy melyik alternatíva járulhat hozzá a leginkább a célkitűzések teljesítéséhez. Egy projekt meghatározható munkafolyamatokból, tevékenységekből vagy szolgáltatásokból álló, pontosan meghatározott gazdasági vagy technikai jellegű oszthatatlan feladat megvalósítására irányuló műveletként, amely egyértelműen meghatározott célokkal rendelkezik. A projektet ezt követően egyértelműen *önálló elemzési egységként* kell meghatározni. Ez azzal jár, hogy néhány esetben egyes alprojekteket a KHE céljából egyetlen nagy projektnek kell tekinteni, különösen amikor egy adott építési szakasz – amely vonatkozásában az alapokból nyújtott támogatást kérik – nem tekinthető saját jogán működőképesnek. Adott esetben hálózati hatások is bevonhatók az elemzésbe.

Bizonyítékot kell szolgáltatni arra vonatkozóan, hogy a számításba vett választási lehetőségek közül a kiválasztott projekt a legmegfelelőbb alternatíva. Ezeknek az információknak rendszerint a Bizottság részére a 40. cikk c) pontja értelmében benyújtandó megvalósíthatósági tanulmányok eredményei között kell szerepelniük.

Az EU regionális politikájával összefüggésben ki kell mutatni továbbá a projektnek az operatív program/prioritást élvező tengely célkitűzéseivel való összhangját is.

A projekt akkor minősül „**nagyobb projektnek**”, ha összköltsége meghaladja (39. cikk):

- a környezetvédelem esetében a 25 millió eurót;
- más területek esetében az 50 millió eurót.

2.2.2. Pénzügyi elemzés

A pénzügyi elemzés fő célja a projekt pénzügyi teljesítménymutatóinak kiszámítása. Ezt általában az infrastruktúra tulajdonosának szemszögéből végzik. Abban az esetben azonban, amikor a tulajdonos és az üzemeltető nem ugyanaz a személy, meg kell fontolni a konszolidált pénzügyi elemzést. Az alkalmazandó módszertan a diszkontált pénzáramlás (DPÁ) elemzés. A DPÁ-módszernek két fő jellemzője van:

1. Csak a *pénzáramlást* – azaz a projekt során kifizetett vagy a projektnek juttatott készpénz tényleges összegét – veszi figyelembe. Így például a nem készpénzes számviteli tételek, mint például az **értékcsökkenés és a rendkívüli tartalékalap nem szerepelhet a DPÁ-elemzésben**. Ha azonban a javasolt projektet részletes kockázatelemzés támasztja alá, a rendkívüli kiadások is szerepelhetnek a *támogatható költségekben*, azonban nem haladhatják meg a rendkívüli kiadások nélkül számított teljes beruházási költség 10%-át. A rendkívüli kiadások azonban soha nem szerepelhetnek a finanszírozási hiány meghatározása során figyelembe vett költségekben, mivel nem képeznek pénzáramlást.

A pénzáramlást a felmerülés évében és egy adott **referenciaidőszakon** keresztül (lásd az alábbi keretes szöveget) kell figyelembe venni. Ha a projekt gazdaságilag hasznos tényleges élettartama meghaladja a vizsgált referenciaidőszakot, a **maradványértéket** is figyelembe kell venni. Ideális esetben ezt a referenciaidőszakot meghaladó gazdasági élettartam éveiben a várt nettó pénzáramlás jelenértékeként kell kiszámítani.

A REFERENCIAIDŐSZAK

A referenciaidőszak azon évek száma, amelyek tekintetében a költség-haszon elemzés előrejelzéseket tartalmaz. A projekt jövőbeni alakulására vonatkozó előrejelzéseket a projekt gazdaságilag hasznos élettartamának megfelelő és hosszabb távú valószínű hatásainak felölélése érdekében elégségesen hosszú időszakra kell kialakítani. Az élettartam a beruházás jellege szerint változik. A nemzetközileg elfogadott gyakorlaton alapuló és a Bizottság által ajánlott ágazatonkénti referencia-időhorizontok a következők:

Ágazat	Referencia-időhorizont	Ágazat	Referencia-időhorizont
Energia	15-25	Közutak	25-30
Víz és környezet	30	Ipar	10
Vasutak	30	Egyéb szolgáltatások	15

Világítás és közlekedés

25

összeadásakor vagy kivonásakor) a pénz időértékét is figyelembe kell venni. Ennélfogva a jövőbeli pénzáramlást egy időcsökkentési diszkonttényező alkalmazásával visszadiszkontálják a jelenre, amely tényező nagyságát a DPÁ-

elemzésben felhasználandó diszkontráta (lásd az alábbi keretes szöveget) megválasztása határozza meg.

A fentebb említetteknek megfelelően a KHE-t a **növekményes módszer** alkalmazásával végzik: a projekt értékelése a projektet magába foglaló forgatókönyv és a projektet nem tartalmazó alternatív forgatókönyv költségei és előnyei közötti különbségek alapján történik. Ha azonban a projekt egy már létező, bevételt termelő infrastruktúra alá tartozik, a növekményes módszer alkalmazása nehéznek, sőt kivitelezhetetlennek bizonyulhat. Ez esetben a Bizottság azt javasolja, hogy a pénzügyi elemzésben a **fennmaradó korábbi költségek módszerét** használják:

- a projektet nem tartalmazó forgatókönyv az a forgatókönyv, amelyben nincs benne az infrastruktúra;
- a projektet magába foglaló forgatókönyv egyrésztől nem csak az új infrastrukturális elem beruházási költségét veszi figyelembe, hanem *jelenlegi maradványértékén* megbecsülve a már létező infrastruktúra beruházási költségét is, másrésztől pedig az összes infrastruktúra által a projekt után termelt valamennyi bevételt. A teljes infrastruktúra vonatkozásában számításba vett működési költségek és bevételek a hatékony működést feltételező forgatókönyv költségei és bevételei.

Adott esetben a meglévő infrastruktúra jelenlegi maradványértéke a fennálló kölcsönökkel kapcsolatos adósságszolgálati kifizetések jelenértékeként is kiszámítható.

A nagyobb projektek KHE-jének részeként elvégzett, a Bizottságnak benyújtandó pénzügyi elemzésnek különösen a következőkre kell irányulnia:

- **A beruházás pénzügyi jövedelmezőségének** és saját (nemzeti) tőkéjének értékelése
- **Az alapokból kifizethető** megfelelő (maximális) **hozzájárulás** meghatározása
- A projekt **pénzügyi fenntarthatóságának** ellenőrzése

A beruházás pénzügyi jövedelmezősége a pénzügyi nettó jelenérték és a beruházás megtérülése pénzügyi rátájának megbecslésével értékelhető (PNJÉ/T és MPR/T). E mutatók a nettó bevételeknek a beruházási költségek ellensúlyozására való képességét mutatják, függetlenül azok finanszírozásának módjától. Ahhoz, hogy egy projekt az alapokból hozzájárulásokat tegyen szükségessé, a PNJÉ/T-nek negatívnak, az MPR/T-nek pedig ennél fogva az elemzéshez használt diszkontrátánál alacsonyabbnak kell lennie.²

A saját (nemzeti) *tőke* pénzügyi jövedelmezőségének kiszámításakor (PNJÉ/T, MPR/T), a projektbe beruházott – EU-támogatás nélküli – pénzügyi forrásokat beruházási költség helyett kifizetéseknek veszik. A tőkehozzájárulásokat a projekttel kapcsolatos tényleges kifizetésük vagy (kölcsön esetében) visszafizetésük pillanatában kell figyelembe venni.

A DISZKONTRÁTA

² Ez azonban nem kötelező az állami támogatásokra vonatkozó szabályok hatálya alá tartozó termelő beruházások esetében.

A pénzügyi elemzésben használandó diszkontrátának tükröznie kell a befektető vonatkozásában a *tőke hozamlehetőség-költségét*. Ez a legjobb alternatív projekt előzetes megtérüléseként is felfogható.

A Bizottság azt ajánlja, hogy *reálértéken* számított 5%-os pénzügyi diszkontrátát használjanak indikatív viszonyítási pontként az alapokból társfinanszírozásban részesülő állami beruházási projektek esetében. A 2000–2006-os programozási időszakhoz képest történt csökkentés az EU változó makrogazdasági feltételeit tükrözi.

Az 5%-os viszonyítási ponttól eltérő értékek azonban az alábbiakkal indokolhatók:

- a tagállam egyedi makrogazdasági feltételei;
- a befektető jellege: a diszkontráta például lehet magasabb a PPP projektek esetében, amelyeknél a magántőke bevonása növelheti a tőke hozamlehetőség-költségét.
- az érintett ágazat (pl. közlekedés, környezet, energia stb.).

A tőke egy adott projektre vonatkozó tényleges (súlyozott átlag) költséget alsó határként kell figyelembe venni.

Rendkívül fontos, hogy az ugyanazon régióban/országban meglévő, hasonló projektek vonatkozásában használt diszkontráták között biztosított legyen az összhang. A Bizottság arra ösztönzi a tagállamokat, hogy útmutató dokumentumaikban adják meg a diszkontrátára vonatkozó saját viszonyítási pontjukat. Ezt a hivatkozást azután következetesen kell alkalmazni.

Meg kell jegyezni, hogy amikor a diszkontrátát *reálértéken* fejezik ki, az elemzést ennek megfelelően *állandó áron* kell elvégezni. Ha szükséges, a relatív árakban bekövetkezett változásokat is figyelembe kell venni. Ha ehelyett *napi árakat* használnak, úgy *nominális* diszkontrátát kell alkalmazni.

Az EU-támogatás meghatározását az 55. cikk rendelkezéseivel összhangban végzik. A projekt bevételeit megfelelően figyelembe kell venni, hogy az alapokból történő hozzájárulás a projekt bruttó önfinszírozási hányadához igazodjon, és ne forduljon elő túlfinszírozás. Az EU-támogatás meghatározásával és az annak alapjául szolgáló „finszírozási hiány” módszerrel a 3. szakasz foglalkozik

A projekt **pénzügyi fenntarthatóságát** annak ellenőrzésével kell értékelni, hogy a kumulált (nem diszkontált) nettó pénzáramlás pozitív-e a vizsgált teljes referenciaidőszak alatt. Az e célból vizsgált nettó pénzáramlásnak figyelembe kell vennie a beruházási költségeket, valamennyi (nemzeti és EU-s) pénzügyi forrást és a nettó bevételeket. A maradványértéket itt nem veszik figyelembe, kivéve, ha az eszközt ténylegesen értékesítették az elemzés utolsó vizsgált évében.

2.2.3. Gazdasági elemzés

A gazdasági értékelést alátámasztó logikai alap az, hogy a projektráfordításokat hozamlehetőség-költségeiken, a kibocsátásokat pedig a fogyasztók fizetési hajlandóságára tekintettel kell értékelni. Meg kell jegyezni, hogy a hozamlehetőség-költség nem szükségképpen felel meg a megfigyelt pénzügyi költségnek; ehhez hasonlóan a fizetési hajlandóságot nem mindig tárják fel helyesen az – esetlegesen torzított vagy akár hiányzó – megfigyelt piaci árak. A gazdasági elemzést a társadalom szemszögéből végzik.

A pénzügyi elemzésben szereplő pénzáramlásokat veszik a gazdasági elemzés kiindulópontjaiként. A gazdasági teljesítménymutatók meghatározásakor néhány kiigazítást kell végezni.

- **Fiskális korrekciók:** le kell vonni a közvetett adókat (pl. HÉA), az állami támogatásokat és tisztán transzferfizetéseket (pl. társadalombiztosítási kifizetések). Az árakat azonban közvetlen adókkal terheltet kell vizsgálni. Ha külön közvetett adókkal/állami támogatásokkal kívánják az externáliákat korrigálni, akkor ezeket szerepeltetni kell.
- **Externáliákkal kapcsolatos korrekciók:** néhány olyan hatást is keletkezhet, ami a projektből más gazdasági szereplőkre – kompenzáció nélkül – gyűrűzik át. E hatások lehetnek kedvezőtlenek (a szennyezettségi szinteket növelő új út) vagy kedvezőek (egy alternatív közúti csomópontnál a forgalmi torlódást csökkentő új vasút). Mivel – meghatározásuknál fogva – az externáliák pénzbeli kompenzáció nélkül jelennek meg, ezek nem szerepelnek a pénzügyi elemzésben és ezeket később fel kell becsülni és értékelni kell.³
- **A piaci árártól az elszámolási (fiktív) árártig:** a fiskális torzulásokon és az externáliákon túlmenően más tényezők is eltéríthetik az árakat a versenypiaci (azaz hatékony) egyensúlytól: a monopóliumok rendszerei, kereskedelmi akadályok, munkaügyi szabályozás, hiányos tájékoztatás stb. Minden ilyen esetben a megfigyelt piaci (azaz pénzügyi) árak megtévesztők; ehelyett a ráfordítások hozamlehetőség-költségeit és a fogyasztóknak a kibocsátásokért való fizetési hajlandóságát tükröző elszámolási (fiktív) árakat kell alkalmazni. Minden ilyen esetben a megfigyelt piaci (azaz pénzügyi) árak megtévesztők; ehelyett a ráfordítások hozamlehetőség-költségeit és a fogyasztóknak a kibocsátásokért való fizetési hajlandóságát tükröző elszámolási (fiktív) árakat kell alkalmazni. Az elszámolási árakat a pénzügyi árakra alkalmazott *konverziós tényező*kkal számítják ki.

A FIKTÍV BÉR

A munkaerő-piaci torzulások (minimálbérek, munkanélküli ellátások stb.) tipikusan azt eredményezik, hogy a pénzügyi bér magasabb, mint a munka hozamlehetőség-költsége. Ezért megfelelő **fiktív bért** kell figyelembe venni. Ez az alábbiak súlyozott átlagaként határozható meg:

- a *versenyző munkaerőpiacokra vonatkozó fiktív bér*: a szakmunkások és a „munkahelyüket elhagyni kényszerült” szakképzetlen munkások (azaz a korábban hasonló tevékenységben foglalkoztatott szakképzetlen munkások) esetében. Erről feltételezhető, hogy egyenlő a pénzügyi bérrel;
- a *kényszerű munkanélküliséggel jellemzett munkaerőpiacokra vonatkozó fiktív bér*: a munkanélküliségből a projektbe bevont szakképzetlen munkások esetében. Erről feltételezhető, hogy kiegyenlíti a szabadidő munkanélküli ellátások nélkül vett átlagos pénzértékét;

³ A környezeti externáliák megbecslése vonatkozásában különféle módszerek alkalmazhatók (pl. hedonikus ár, utazási költség, kontingens értékelés stb.). A környezeti KHE szempontjából lényeges hivatkozás a Pearce és társaiban található (2005). (2005).

- az olyan munkaerőpiacokra vonatkozó fiktív bér, amelyeken nem hivatalos tevékenység van jelen (feketemunka) a nem hivatalos tevékenységekből a projektbe bevont szakképzetlen munkások esetében. Ennek tükröznie kell a tervezett kibocsátás értékét.

Az átlagoláshoz használt súlynak tükröznie kell az összes esetből vett munkaerő valószínű arányát. Ezt követően le kell vonni a társadalombiztosítási kifizetéseket.

Amennyiben nem áll rendelkezésre a helyi munkaerőpiacra vonatkozó részletes statisztikai információ, a fiktív bér meghatározásának alapjaként javasolt a regionális munkanélküliségi ráta felhasználása. Magas kényszerű munkanélküliség megléte esetén például használható a következő egyszerű képlet:

$$SW = FW \cdot (1-u) \cdot (1-t)$$

ahol: SW a fiktív bér

FW a pénzügyi (piaci) bér

u a regionális munkanélküliségi ráta

t a társadalombiztosítási kifizetések és a vonatkozó adók mértéke

Ha felbecsülték a gazdasági költségek és előnyök áramlását, a standard DPÁ-módszert alkalmazzák, de egy **társadalmi diszkontrátát** is használni kell.

A hosszú távú gazdasági növekedés és a tisztán időpreferencia-ráták alapján a Bizottság a következő **indikatív viszonyítási pontokat** javasolja a **társadalmi diszkontrátához**: **5,5% a kohéziós országok esetében és 3,5% a többi ország esetében**. Előfordulhat, hogy a tagállamok igazolni kívánnak egyedi társadalmi-gazdasági körülményeket tükröző, eltérő értékeket. A franciaországi Commissariat Général du Plan például nemrégiben 4%-ra csökkentette referenciáját, míg az Egyesült Királyság Pénzügyminisztériuma következetesen 3,5%-os társadalmi diszkontrátát alkalmaz a közszektorban végzett beruházások esetében. Ha meghatározásra került viszonyítási pontként egy társadalmi diszkontráta, azt valamennyi projekt esetében következetesen alkalmazni kell.

A következő gazdasági teljesítménymutatók határozhatók meg a projekt vonatkozásában:

- Gazdasági nettó jelenérték (NJÉ): ennek nullánál nagyobbak kell lennie ahhoz, hogy a projekt gazdasági szempontból kívánatos legyen.
- Gazdasági megtérülési ráta (GMR): a társadalmi diszkontrátánál nagyobbak kell lennie.
- Haszon/Költség arány (H/K): egnél nagyobbak kell lennie.

A GMR és a H/K arány érdekes információt hordoz, mivel az független a projekt méretétől. E mutatóknak azonban lehetnek számítási hátulütőik.⁴ Az NJÉ a megbízhatóbb és azt kell használni a projektértékelés fő referenciamutatójaként.

⁴ A pénzáramlási profiltól függően néhány egyedi esetben a belső megtérülési ráta lehet többszörös vagy nem meghatározott is. A H/K arány értéke például függhet attól, hogy egy adott tétel haszonként vagy költségcsökkentő tényezőként vesznek-e figyelembe.

A Bizottság arra ösztönzi a tagállamokat, hogy útmutató dokumentumaiban adjanak meg viszonyítási pontokat a gazdasági elemzésben alkalmazandó konverziós tényezők és társadalmi diszkontráta tekintetében. E referenciákat az egész projekten át következetesen alkalmazni kell. Különös figyelmet kell fordítani a fiktív bér meghatározására: ideális esetben a különböző régiók és ágazatok esetében különböző, az érintett munkaerőpiac lehetséges variációit tükröző (pl. eltérő munkanélküliségi ráták) konverziós tényezők alkalmazhatók.

Nem mindig mérhető és értékelhető minden társadalmi-gazdasági hatás. A teljesítménymutatók felbecslése mellett ezért kell a pénzben nem kifejezett költségek és hasznok vizsgálatát is figyelembe kell venni, különösen a következő kérdések tekintetében: a foglalkoztatásra gyakorolt (nettó) hatás, környezetvédelem, társadalmi egyenlőség és esélyegyenlőség.

2.2.4. Érzékenységi és kockázatelemzés

A 40. cikk e) pontjában előírtak szerint a „kockázatértékelésnek” szerepelnie kell a KHE-ben. Amint az fentebb is említésre került, ennek kell foglalkoznia a beruházási projekteket mindig átható bizonytalansággal. Két főbb lépést kell megtenni:

1. **Érzékenységi elemzés:** célja a projekt *kritikus változóinak* azonosítása. Ezt úgy végzik, hogy hagyják a projektváltozókat egy adott százalékos változás szerint változni és ezt követően megfigyelik mind a pénzügyi, mind pedig a gazdasági teljesítménymutatókban bekövetkező variációkat. Egyszerre csak egy változót szabad módosítani, a többi paramétert pedig állandónak kell venni. Az útmutató ezt követően azt javasolja, hogy azokat a változókat tekintsék „kritikusnak”, amelyek esetében egy 1%-os (pozitív vagy negatív) változás a NJÉ bázisértékének 5%-os módosulását eredményezi. Elfogadhatók azonban más kritériumok is.

A tetszőlegesen választott százalékos változások nem szükségképpen vannak összhangban a változók potenciális változékonyságával. A *határértékek* kiszámítása érdekes információkat tárhat fel azzal, hogy rámutat arra, hogy a változók mekkora százalékos változása esetén lenne a (gazdasági vagy pénzügyi) NJÉ nulla.

2. **Kockázatelemzés:** az egy adott változóban bekövetkezett százalékos változásoknak a projekt teljesítménymutatóira gyakorolt hatása értékelése nem árul el semmit arról, hogy a változás bekövetkezésének valószínűsége mekkora. A kockázatelemzés ezzel foglalkozik. A kritikus változókhöz való megfelelő valószínűségi eloszlások rendelkezésével megbecsülhetők a pénzügyi és gazdasági teljesítménymutatókra vonatkozó valószínűségi eloszlások. Ez lehetővé teszi az elemző számára, hogy érdekes statisztikai adatokkal szolgáljon a projekt teljesítménymutatóiról: elvárt értékek, standard eltérés, relatív szórás, stb.

Meg kell jegyezni, hogy miközben mindig lehetséges az érzékenységi elemzés elvégzése, ugyanez nem mondható el a kockázatelemzésről. Néhány esetben (pl. a hasonló projektekre vonatkozó, korábbi adatok hiánya miatt) felettébb nehéznek bizonyulhat a kritikus változók valószínűségi eloszlásaira vonatkozó értelmes feltevések kialakítása. Ilyen esetekben az érzékenységi elemzés eredményeinek alátámasztása érdekében legalább kvalitatív kockázatértékelést kell végezni.

3 AZ EU-TÁMOGATÁS MEGHATÁROZÁSA

3.1. Szabályozói keret

Az 55. cikk (2) bekezdése a bevételt termelő projekteknel az EU-támogatás kiszámításának alapjaként fenntartja a finanszírozási hiány módszert, előírva azt, hogy a *támogatható kiadás* nem haladhatja meg a beruházásból származó bevétel nettó jelenértékével csökkentett beruházási költség jelenértékét egy adott, az érintett beruházási kategóriának megfelelő referenciaidőszak során.

A 2000–2006-os időszakhoz képest azonban a támogatható kiadást, nem pedig a társfinanszírozási rátát igazították ki annak érdekében, hogy az alapokból származó hozzájárulást a projekttel létrehozott bevételekhez viszonyítsák.

Meg kell jegyezni, hogy az 55. cikk valamennyi projektre, és nem csak a nagyobb projektekre vonatkozik. Az 55. cikk (5) bekezdése értelmében azonban „a tagállamok elfogadhatnak az érintett összegekkel arányos eljárásokat az olyan műveletek által termelt bevételek nyomon követésére, amely műveletek összes költsége 200.000 euró alatt van.”

3.2. Hatály

Az 55. cikk azokra a beruházási műveletekre vonatkozik, amelyek a *közvetlenül a felhasználók által viselt* díjakon keresztül termelnek nettó bevételeket. Ez nem vonatkozik a következőkre:

- A bevételt nem termelő projektek (pl. útdíj nélküli utak)
- Olyan projektek, amelyek bevételei nem fedezik teljesen a működési költségeket (pl. egyes vasutak)
- Azok a projektek, amelyekre az állami támogatásokról szóló szabályok vonatkoznak – 55. cikk (6) bekezdés.

Általános szabályként az 55. cikk (2) bekezdése értelmében valamennyi olyan projekt esetében, ami tekintetében KHE végezhető, lehetségesnek kell lennie az elvart bevételek megbecslésének – ha egyáltalán van ilyen bevétel. Amennyiben a jövőbeli bevételek megbecslése nehéznek bizonyul, különös figyelmet kell fordítani az érzékenységi és kockázatelemzésre.

3.3. A finanszírozási hiány módszerének logikai alapja

A közösségi támogatás szintjének meghatározása a projekt „finanszírozási hiány” rátáján, azaz a kezdeti beruházás azon diszkontált költségének arányán alapul, amit a projekt diszkontált nettó bevételei nem fedeznek

A támogatható kiadás 55. cikk (2) bekezdésének megfelelő azonosítása biztosítja, hogy a projekt elegendő pénzügyi forrással rendelkezzen a végrehajtáshoz és megelőzi azt, hogy – például a projekt túlf finanszírozásával – indokolatlan előnyt nyújtsanak a támogatás kedvezményezettje számára.

Az alábbi keretben szerepelnek az EU-támogatás 55. cikkel összhangban történő meghatározása esetében követendő lépések.

**AZ EU-TÁMOGATÁS MEGHATÁROZÁSÁVAL KAPCSOLATOS LÉPÉSEK
2007-2013 PROGRAMOZÁSI IDŐSZAK**

1. lépés Állapítsa meg a finanszírozási hiány rátát (R):

$$R = \text{Max EE/DIC}$$

ahol:

Max EE a *maximális támogatható kiadás* = DIC-DNR (55. cikk (2) bekezdés)

DIC a *diszkontált beruházási költség*

DNR a *diszkontált nettó bevétel* = diszkontált bevételek – diszkontált működési költségek + diszkontált maradványérték

2. lépés Állapítsa meg „döntési összeget” (DA), azaz „azt az összeget, amelyre a prioritást élvező tengellyel kapcsolatos társfinanszírozási ráta vonatkozik” (41. cikk (2) bekezdés):

$$DA = EC * R$$

ahol:

EC a támogatható költség.

3. lépés Állapítsa meg a (maximális) EU-támogatást:

$$\text{EU-támogatás} = DA * \text{Max CRpa}$$

ahol:

Max CRpa az operatív program elfogadásáról szóló bizottsági határozatban a prioritást élvező tengely tekintetében rögzített maximális társfinanszírozási ráta (53. cikk (6) bekezdés).

4 KÜLÖNÖS KÉRDÉSEK

4.1. Szokásosan elvárt jövedelmezőség

A jövedelmezőség a befektetett összeghez viszonyítva kapott nyereség összegére utal. A jövedelmezőség értékelésének legegyszerűbb módja a beruházás belső megtérülési rátájának, azaz azon diszkontrátának a lemérése, ami a projekt költségeinek és bevételeinek diszkontált áramlását nullára egyenlíti ki. Más szóval a belső megtérülési ráta az a diszkontráta, amelyen a költségek és bevételek áramlásának nettó jelenértéke (NJÉ) nulla.

Egy beruházás szokásosan elvárt jövedelmezősége az, ami elegendő bevételt nyújt ahhoz, hogy pontosan fedezze a ráfordítások hozamlehetőség-költségét (a legjobb

alternatív megtérülés, ami a befektető munkáján, irányításán és saját tőkéjén keresztül teremthető meg).

Az elvárt jövedelmezőség szigorúan függhet a projekt kockázataitól. A kockázat viszont számos tényezőtől függ, mint például a társadalmi-gazdasági környezete abban az országban/régióban, ahol a projektet végrehajtják, a projekt végrehajtásának nehézségei, közgazdasági élettartama, a valutaváltás kockázata és – mindenek felett – a tervezett bevételekkel kapcsolatos kockázat. Ezekkel megfelelően kell foglalkozni az érzékenységi és kockázatelemzésben.

Az 55. cikk megengedi, hogy az alapok intervencióit úgy tervezzék meg, hogy megfelelően figyelembe vételre kerüljön a szokásosan elvárt jövedelmezőség, és hogy ne fordulhasson elő túlfinanszírozás. Ez a vetület különösen akkor lényeges, ha a projektben egy magánpartner is részt vesz. Ebben az esetben az alapokból származó hozzájárulást körültekintően kell meghatározni, hogy a magánbefektető ne szerezzen indokolatlan nyereséget.

SZOKÁSOSAN ELVÁRT JÖVEDELMEZŐSÉG			
Finanszírozási rendszer Elvárt jövedelmezőség*	Főként kölcsönök (+ kisösszegű támogatások)	Kölcsönök + Támogatások	Állami támogatások
Közepes – magas	<ul style="list-style-type: none"> – Repülőterek – Energia – Idegenforgalom – Távközlés/IT – Ipari ingatlanok és ipari parkok – Termelő beruházások 		
Közepes		<ul style="list-style-type: none"> – Szilárd hulladék – Kikötők 	
Közepes- alacsony		<ul style="list-style-type: none"> – Fizetés ellenében használható utak – Tömegközlekedés – Vízellátás és szennyvízkezelő létesítmények 	
Alacsony			<ul style="list-style-type: none"> – Vasutak – Egészségügy – Oktatás – Kutatás, innováció- és technológia átadás
Nincsen			<ul style="list-style-type: none"> – Ingyenesen használható utak – Árvízmegeelőzés

* *Forrás: Regionális Politikai Főigazgatóság*

Meg kell jegyezni, hogy a táblázat a *beruházás* pénzügyi megtérülési rátáján (MPR/T) alapul, ami egy országon belül jelentősen eltérő lehet és ami nem szükségképpen tükrözi a befektető(k) által elvárt jövedelmezőséget. Ezt a projekt támogató a tőke megfelelő pénzügyi megtérülési rátájának (MPR/T) becslésével eseti alapon különösen akkor ellenőrizheti, ha a projektben magánbefektető vesz részt.

4.2. A „szennyező fizet” elv

A „szennyező fizet” elv a közösségi környezeti politika (az EK-Szerződés 174. cikke) egyik alapelve és azt egész Európában alkalmazni kell. Különös közösségi jogi rendelkezések vonatkoznak a hulladékokra. A hulladékokról szóló 2006/12/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv értelmében, a "szennyező fizet" elvvel összhangban, a hulladékártalmatlanítás költségeit a hulladék birtokosa viseli, aki a hulladékot kezelésre átadja egy hulladékgyűjtőnek vagy valamilyen vállalkozásnak, és/vagy a termék korábbi birtokosának vagy gyártójának, akitől a hulladék származik (15. cikk).

Az európai parlamenti és tanácsi vízügyi keretirányelv (2000/60/EK) értelmében „a tagállamok figyelembe veszik a vízszolgáltatások megtérülésének elvét, beleértve a környezeti és a vízkészletekkel összefüggő költségeket, (...) különösen a szennyező fizet elvének megfelelően” (9. cikk).

A Bizottság célja olyan díjrendszerek ösztönzése, amelyeknél a szennyezés és a megelőző intézkedések környezeti költségeit a szennyezés okozói viselik. E díjrendszereknek arányosnak kell lenniük a társadalmi marginális termelési költségekkel, beleértve a környezeti költségeket és a víz esetében a készlethiánnyal kapcsolatos költségeket, vagy e díjakat oly módon kell kiszámítani, hogy azok befolyásolják a különböző üzemeltetési módok használatára vonatkozó választást. Így például a közlekedési infrastruktúra esetében a díjnak nem csupán az infrastrukturális költségekre kell kiterjedniük, hanem a járulékos költségekre is, azaz a belesetekkel, légszennyezéssel, a zajjal és a forgalmi torlódásokkal kapcsolatos költségekre is.

Meg kell jegyezni, hogy a finanszírozási hiány módszer nem bír ösztönző hatásokkal a „szennyező fizet” elv alkalmazása esetében, mivel a magasabb tarifák az alapokból származó alacsonyabb hozzájárulást eredményeznek, minden más változatlan. Az irányító hatóságoknak azonban szem előtt kell tartaniuk azt, hogy egy megfelelő díjrendszer nem csupán gazdasági szempontból értékes, hanem a műveletek hosszú távú pénzügyi fenntarthatósága szempontjából is kívánatos (lásd a megfizethetőségi kérdésekről szóló 4.3. pontot).

4.3. Tőke (megfizethetőség)

Az 55. cikk összefüggéseiben „a tagállam relatív jólétével kapcsolatos tőke megfontolásokat” úgy kell tekinteni, mint amelyek a díjtételek megfizethetőségére vonatkoznak. Az 55. cikk (a támogatható kiadás meghatározásán keresztül) értelemszerűen a közösségi támogatás lehetséges variációira utal, az érintett ország vagy régió relatív jólétének – azaz a felhasználók fizetési kapacitásának – megfelelően. Egy adott projekt esetében – azonos feltételek mellett – minél alacsonyabbak a díjtételek, annál magasabb az EU-támogatás. Tehát feltételezve azt, hogy a díjtételeket úgy állapítják meg, hogy azok figyelembe veszik a regionális (nemzeti) jövedelmi

szinteket, minél alacsonyabb a regionális (nemzeti) jövedelem, annál magasabb az alapok hozzájárulása.

A kihelyezés hatékonyságának növelése érdekében a Bizottság a társadalmi marginális termelési költséget tükröző díjrendszerek kidolgozását kívánja ösztönözni. A díjtételek megfizethetőségének vizsgálatakor azonban a tagállamok esetleg a díjszintek legmagasabb mértékét mesterségesen kívánják megállapítani azzal a céllal, hogy elkerüljék a felhasználókra eső aránytalan finanszírozási terhet, ezzel biztosítva azt, hogy a szolgáltatás vagy az áru a leginkább hátrányos helyzetű rétegek számára is megfizethető legyen.

Ideális esetben a díjrendszernek a források valós fogyasztásán kell alapulnia és a díjtételeknek fedezniük kell legalább a működési és karbantartási költségeket, valamint az eszközök értékcsökkenésének jelentős részét. Megfelelő díjtételrendszert kell kialakítani, megkísérelve azt, hogy az állami támogatások igénybevételét megelőzően maximalizálják a projekt bevételeit, ugyanakkor azonban a megfizethetőséget is figyelembe vegyék. A vízellátásra és a higiéniaárra általánosságban elfogadott megfizethetőségi ráta például 4%.

A Bizottság arra ösztönzi a tagállamokat, hogy útmutató dokumentumaikban nyújtsanak információkat a megfizethetőségi rátákról (az átlagos és/vagy alacsony jövedelmű rétegek tekintetében), amelyek viszonyítási pontnak tekinthetők a társfinanszírozásra benyújtott projektek esetében.

Az irányító hatóságoknak ügyelniük kell a műveletek hosszú távú pénzügyi fenntarthatósága és az azon díjtételek közötti lehetséges optimalizálásra, amely díjtételt a megfizethetőségi kritériumok figyelembe vételével a felhasználóknak egy áru vagy szolgáltatás tekintetében fel fognak számítani.

A II. melléklet a közép-kelet-európai kohéziós tagállamokra vonatkozó megfizethetőség néhány jelenlegi ágazati (közművekre vonatkozó) viszonyítási pontját tartalmazza.

4.4. Magán- és közszféra közti partnerség (PPP)

A magán- és közszféra közti partnerségi (PPP) megállapodások számos formában jönnek létre és azok még mindig olyan alakulóban lévő koncepciók, amelyeket az egyéni szükségletekhez és minden egyes projekt és a projektben részt vevő partnerek jellemzőihez kell igazítani. A PPP megfelelő módszere lehet a beruházás finanszírozásának, amennyiben jelentős cél az, hogy a magánszektort is bevonják, hogy ezáltal többlettőkét és hatékonyabb szolgáltatást nyújtsanak. Ez esetben különös figyelmet kell fordítani a PPP jogi szerkezetére, mivel ez bizonyos mértékben érintheti a társfinanszírozható kiadás támogathatóságát.

A PPP megállapodások – a hatalmas finanszírozási igények, az óriási finanszírozási hiány, a hatékony közszolgáltatások szükségessége, a növekvő piaci stabilitás és a magánberuházások számára kedvező környezetet teremtő folyamatok miatt – különösen az új tagállamok számára tűnnek vonzóknak.

A KHE-vel összefüggésben a következő szempontokat kell szem előtt tartani a pénzügyi elemzés elvégzésekor:

- **A pénzügyi diszkontráta növelhető** annak érdekében, hogy az a magánbefektető számára a tőke magasabb hozamlehetőség-költségét tükrözze. Ezt a projekt támogató eseti alapon a magánbefektetőnél a hasonló projektek

múltbéli megtérülésére vonatkozó bizonyíték – amennyiben rendelkezésre áll ilyen – nyújtásával indokolhatja.

- A PPP-rendszerek (pl. BOT, DBFO) jó néhány típusánál az infrastruktúra tulajdonosa (tipikusan az állami partner) eltér a kezelőtől (a magánpartner). Általában az infrastruktúra tulajdonosának szempontjából végeznek pénzügyi elemzést. Ilyen esetekben azonban **konzolidált elemzést (tulajdonos és kezelő) kell használni a finanszírozási hiány meghatározására.**

Az 55. cikk (1) bekezdése értelmében a támogatható kiadás és ezt követően a projekt finanszírozási hiányának kiszámítása során figyelembe veendő bevétel a közvetlenül a felhasználók által fizetett díjakból jelentkező bevétel.

A „fiktív útdíj-fizetési” modell szerint például a felhasználók nem fizetnek díjat. Ehelyett a közjogi szervezet (tulajdonos) fizet „útdíjat” a magánpartnernek (kezelőnek) egy adott koncessziós időszakra. A finanszírozási hiány meghatározására szolgáló konzolidált pénzügyi elemzés alkalmazása biztosítja, hogy az „útdíjakat” ebben az esetben – az 54. cikk (1) bekezdésével összhangban – ne vegyék figyelembe. Valójában a kezelő bevétele megegyezik a tulajdonos költségeivel, így a konzolidált elemzésben a kettő kioltja egymást és nem érinti a projekt nettó pénzáramlását.

5 ZÁRÓ MEGJEGYZÉSEK

A tagállamok feladata a rendeletekben a költség-haszon elemzés és bevételt termelő projektek vonatkozásában meghatározott rendelkezések alkalmazása. Az ERFÁ-t és a Kohéziós Alapot érintő nagyobb projektek esetében a Bizottság dönt és határozatában a kérelemben és – szükséges esetben – a további értékelésekben szereplő információkra figyelemmel állapítja meg az alapok hozzájárulását.

Az adott tagállamon belüli összhang biztosítása érdekében javasolt, hogy a tagállamok dolgozzák ki saját keretútmutatóikat, amelyek – különösen a közlekedési és a környezeti ágazatokban – figyelembe veszik az egyedi intézményi berendezkedéseket. A Bizottság – a JASPERS segítségével – továbbra is segíteni fogja a tagállamokat feladataik ellátásában annak érdekében, hogy biztosítsa az EU-s útmutató nemzeti összefüggésekben való megfelelő alkalmazását.

Ez a megközelítés igen lényeges előnyökkel jár az egyszerűsítés tekintetében mind a Bizottság, mind pedig a tagállamok számára, és ezáltal hozzájárul a nagyobb projektekre vonatkozó döntéshozatali eljárások felgyorsításához. Ezen felül annak lényeges kapacitásépítő hatása is lesz a 2007–13-as programozási időszak vonatkozásában.

6 SZÓSZEDET

Belső megtérülési ráta:	az a diszkontráta, amely mellett a költségek és hasznok áramlásának a nettó jelenértéke nulla. A belső megtérülési rátát a javasolt projekt teljesítményének értékelése érdekében egy viszonyítási ponttal hasonlítják össze.
Beruházási költség:	a projekt megvalósítása során felmerült tőkeköltség.
Bevételek:	egy beruházástól az árak vagy díjak megállapításán keresztül várt jövedelem.
Bevételt termelő projekt:	bármely művelet, amely valamely olyan infrastruktúrába történő beruházással jár, amelynek felhasználását a közvetlenül a felhasználók által viselt díjaktól teszik függővé, továbbá bármely olyan művelet, amely földterület vagy ingatlan eladásával vagy bérletével, vagy pedig szolgáltatások díj ellenében történő nyújtásával jár.
Diszkontálás:	az a folyamat, amely során a költségek és a hasznok jövőbeli értékét egy diszkontrátával a jelenben kifejezik
Diszkontráta:	az a kamatláb, amellyel a jövőbeli értékeket a jelenhez diszkontálják.
Maradványérték:	az eszközök nettó jelenértéke az értékelési elemzésre kiválasztott referenciaidőszak utolsó évében
Működési költségek:	egy beruházás működtetése során felmerült költség, beleértve a rendes és a rendkívüli fenntartási költséget, de az értékcsökkenési vagy tőkeköltségek kizárásával.
Nettó jelenérték (NJÉ):	az az összeg, amit a beruházás várt költségeinek a várt előnyök diszkontált értékéből történő levonáskor kapunk.
Projekt:	munkafolyamatokból, tevékenységekből vagy szolgáltatásokból álló, pontosan meghatározott gazdasági vagy technikai jellegű oszthatatlan feladat megvalósítására irányuló művelet, ami egyértelműen azonosított célokkal rendelkezik
Referenciaidőszak:	azon évek száma, amelyek tekintetében a költség-haszon elemzés előrejelzéseket tartalmaz

7 HIVATKOZÁSOK

Commissariat général du Plan, *Révision du taux d'actualisation des investissements publics*, 2005.

<http://www.plan.gouv.fr/intranet/upload/actualite/Rapport%20Lebegue%20Taux%20actualisation%2024-01-05.pdf>

European Commission, DG Regional Policy, *Guide to cost-benefit analysis of investment projects*, 2002.

http://europa.eu.int/comm/regional_policy/sources/docgener/guides/cost/guide02_en.pdf

European Commission, DG Regional Policy, *Guidelines for Successful Public–Private Partnerships*, 2003.

http://europa.eu.int/comm/regional_policy/sources/docgener/guides/ppp_en.pdf

European Commission, *HEATCO - A harmonised approach to assessing costs for transport projects at the European level*, project funded under the 6th Framework Programme, coordinated by the University of Stuttgart, 2006.

<http://heatco.ier.uni-stuttgart.de/>

European Investment Bank and European Commission, *RAILPAG – Railway Project Appraisal Guidelines*, 2005.

<http://www.railpag.com>

Fankhauser S. and Tepic S., *Can poor consumers pay for energy and water? An affordability analysis for transition countries*, EBRD Working Paper n. 92, 2005.

<http://www.ebrd.com/pubs/econo/wp0092.pdf>

HM Treasury, *Appraisal and evaluation in Central Government. The Green Book*, HMSO, London, 2003.

[http://www.hm-](http://www.hm-treasury.gov.uk/economic_data_and_tools/greenbook/data_greenbook_index.cfm)

[treasury.gov.uk/economic_data_and_tools/greenbook/data_greenbook_index.cfm](http://www.hm-treasury.gov.uk/economic_data_and_tools/greenbook/data_greenbook_index.cfm)

Pearce D., Atkinson G. and Mourato S., *Cost Benefit Analysis and the Environment: Recent Developments*. OECD / Edward Elgar, Cheltenham, 2005.

I. MELLÉKLET:

MAGÁN- ÉS KÖZSZFÉRA KÖZTI PARTNERSÉG (PPP)

A PPP-k számos előnnyel járhatnak, ha bizonyítható, hogy más megközelítésekhez képest többletértéket fognak elérni, ha létezik hatékony végrehajtási szerkezet, továbbá ha a partnerségen belül valamennyi fél célkitűzései teljesülhetnek.

A Bizottság a PPP-rendszerekben részt vevő magánszektor esetében négy főbb szerepet azonosított:

- pótlólagos tőke biztosítása;
- alternatív vezetési és végrehajtási képességek biztosítása;
- hozzáadott érték nyújtása a fogyasztók és a nagyközönség számára;
- a szükségletek jobb azonosításának és a források optimális kihasználásának biztosítása.

Nem szabad megfeledkezni azonban arról, hogy a PPP-rendszerek megtervezése, végrehajtása és irányítása összetett feladat. A PPP-rendszerek semmiképpen sem jelentik az egyetlen vagy az előnyben részesítendő választási lehetőséget.

A magán- és közszféra közötti sikeres partnerségre vonatkozó útmutatót (kérjük, látogasson el a következő weboldalra:

http://europa.eu.int/comm/regionális_policy/sources/docgener/guides/ppp_en.pdf)

gyakorlati eszközként tervezték a PPP olyan közszektorbeli szakemberei részére, akik egy PPP-rendszer kialakításának és a támogatásfinanszírozás integrálásának lehetőségével szembesülnek. A következő kulcsfontosságú témákra összpontosítanak:

- nyílt piaci hozzáférés és a tisztességes verseny biztosítása;
- a közérdek védelme és a hozzáadott érték lehető legmagasabbá tétele;
- a támogatásfinanszírozás optimális szintjének meghatározása nemcsak az életképes és fenntartható projekt megvalósítása érdekében, hanem a támogatásokból származó esetleges nyereségek lehetőségének elkerülése érdekében is;
- egy adott projekt esetében a PPP leghatékonyabb fajtájának értékelése.

A PPP fajtái:

- **Hagyományos közszolgáltatási beszerzés** – jól meghatározott feladatokra vonatkozó szolgáltatási szerződéssel jár úgy, hogy az eszközök tulajdonjoga és a finanszírozás irányítása állami kézben marad
- **BOT-projektek** – a PPP-kapcsolatok e fajtájának jellemzője, hogy míg az eszközök tulajdonjoga és a finanszírozás irányításának felelőssége továbbra is a közjogi szervezetnél marad, az eszközöknek olyan magánkezelőjük van, aki pénzügyi bevételt származtat az eszközök működtetéséből és így a (közvetlen vagy közvetett) díjakat a felhasználók viselik
- **Koncessziós megállapodások** – a közszektor egy magánfelet bíz meg egy művelettel, de a finanszírozási felelősség közös és a magánengedélyes saját tőkét fektet be. Az eszközök tulajdonjoga továbbra is (végső soron) a közszektorban marad.

II. MELLÉKLET

TŐKE (MEGFIZETHETŐSÉG)

Az alábbi táblázatok tartalmazzák a közép-kelet-európai kohéziós tagállamokra vonatkozó jelenlegi megfizethetőségi rátákat. A megfizethetőségi rátákat mind az átlag, mind pedig a háztartások alsó tizedének jövedelme vonatkozásában meghatározták. Meg kell jegyezni, hogy ezek a mutatók az adott közműszolgáltatásokkal kapcsolatos jelenlegi *tényleges* kiadásra vonatkoznak, amelyek nem szükségképpen tükrözik a *potenciálisan* megengedhető maximális díjtételszinteket. A táblázatok csak szemléltető célokat szolgálnak.

1. táblázat – A közműszolgáltatások jelenlegi megfizethetősége, átlagos háztartás (a teljes háztartási kiadás %-ában)

	Villamos energia	Fűtés	Víz
Cseh Köztársaság	4,2	3,4	1,2
Észtország	3,2	5,4	1,0
Magyarország	5,3	1,9	4,1
Lettország	2,2	3,2	0,8
Litvánia	2,8	3,7	1,1
Lengyelország	4,5	2,7	2,0
Szlovák Köztársaság	3,5	7,9	1,3
Szlovénia	4,5	1,2	1,3
<i>Átlagos megfizethetőség</i>	3,8	3,7	1,6

Forrás: EBRD

2. táblázat - A közműszolgáltatások jelenlegi megfizethetősége, alsó tized (a teljes háztartási kiadások %-ában)

	Villamos energia	Fűtés	Víz
Cseh Köztársaság	5,5	3,3	1,5
Észtország	8,2	15,4	2,4
Magyarország	6,3	1,3	4,0
Lettország	2,2	2,8	0,9
Litvánia	3,1	0,7	0,7
Lengyelország	5,7	1,2	1,8
Szlovák Köztársaság	11,4	18,6	4,3
Szlovénia	9,4	1,9	2,6
<i>Átlagos megfizethetőség</i>	6,5	5,7	2,3

Forrás: EBRD

III. MELLÉKLET:

AZ EU-TÁMOGATÁS MEGHATÁROZÁSA: EGY SZÁMSZERŰ PÉLDA

Tegyük fel, hogy az alapokból származó támogatást a prioritást élvező tengely értelmében fő projektre kérik, amely esetében a társfinanszírozási ráta (CRpa) 75%. A diszkontráta 5%-os reálszintjét használják a pénzügyi elemzésre. A projekt a következő pénzáramlási profillal rendelkezik:

M€ - 2007 állandó árak

Év	Beruházási költségek	Működési költségek	Bevételek	Maradványérték	Nettó pénzáramlás
2007	25	-	-	-	25
2008	25	-	-	-	25
2009	25	-	-	-	25
2010	25	-	-	-	25
2011	-	2	4	-	2
2012	-	2	4	-	2
2013	-	2	4	-	2
2014	-	2	4	-	2
2015	-	2	4	-	2
2016	-	2	4	-	2
2017	-	2	4	-	2
2018	-	2	4	-	2
2019	-	2	4	-	2
2020	-	2	4	-	2
2021	-	2	4	-	2
2022	-	2	4	-	2
2023	-	2	4	-	2
2024	-	2	4	-	2
2025	-	2	4	-	2
2026	-	2	4	5	7
Összesen	100	32	64	5	
Összesen (Diszkontált)	89	18	36	2	-68,93

	Diszkontált értékek	Nem diszkontált értékek
Összes beruházási költség		100
amelyből támogatható költség (EC), azaz		80
Diszkontált beruházási költség (DIC)	89	
Diszkontált nettó bevétel (DNR) = 36+2-18	20	

1) lépés – Állapítsa meg a finanszírozási hiány rátát (R):

Először a „támogatható kiadást” (EE) kell meghatároznunk az 55. cikk (2) bekezdésével összhangban:

$$EE = DIC - DNR$$

$$EE = 89 - 20 = 69$$

Ezután a következőképpen kapjuk meg a finanszírozási hiány rátát (R):

$$R = EE / DIC$$

$$R = 69 / 89 = 78\%$$

2) lépés – Állapítsa meg a „döntési összeget” (DA), azaz „azt az összeget, amelyre a prioritást élvező tengellyel kapcsolatos társfinanszírozási ráta vonatkozik” (41. cikk (2) bekezdés):

$$DA = EC * R$$

ahol:

EC a támogatható költség

$$DA = 80 * 78\% = 62$$

3) lépés – Állapítsa meg a (maximális) EU-támogatást

$$\text{EU-támogatás} = DA * CR_{pa}$$

ahol:

CR_{pa} az operatív program elfogadásáról szóló bizottsági határozatban a prioritást élvező tengely tekintetében rögzített maximális társfinanszírozási ráta (53. cikk (6) bekezdés).

$$\text{EU-támogatás} = 62 * 75\% = 47$$